

Biblioteka
Prozna putovanja

Naslov originala
David Nel-Lo
La tribu dels Zippoli

First published in Catalan and Spanish languages by Editorial Bambú,
an imprint of Editorial Casals, S. A.

© 2017, David Nel-Lo, for the text, represented by Asterisc Agents,
Literary Agency

© 2017, Editorial Casals, S. A. for the Catalan and Spanish editions

© 2020, za srpski jezik Odiseja

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

David Nelo

ZIPOLIJEVO PLEME

Prevela sa katalonskog
Jelena Petanović

Ilustrovala
Biljana Mihajlović

Odiseja
Beograd, 2020.

1. Giljem i čitanje

Giljem nije voleo da čita, nije voleo uopšte. Međutim, to mu nije predstavljalo problem, imao je mnogo drugara koji su čitali samo ono što se tražilo u školi i nikad nisu otvorili knjigu po svom izboru. Za razliku od njih, u Giljemovoj porodici svi su bili ljubitelji knjiga, svi osim njega. Njegovi roditelji, gospodin i gospođa Kaldara, bili su ludi za knjigama. Otac je ujutru pio kafu uz otvorenu knjigu, majka je prala zube pre odlaska u krevet, koristeći vreme između zamaha četkicom da ponešto pročita. Giljemov brat Nikolau, koji je bio petnaest meseci stariji od njega, čitao je neprestano.

I sasvim je logično da je u takvoj kući bilo teško onima koji ne vole da čitaju. Bilo je to kao da se u mesarskoj porodici rodilj sin koji ne voli krmenadle i kobasicice.

„Hej, zašto ne bi uzeo neku knjigu i počeo da čitaš?” – pitao ga je Nikolau.

„Mrzi me”, odgovarao bi Giljem.

Često su se za stolom pokretali razgovori o tome ko šta čita i svako bi iznosio svoje utiske.

„A ti, Giljeme, šta ti čitaš?” – upitao bi gospodin Kaldara.

Giljem bi slegnuo ramenima i rekao tih:

„Ništa, ne čitam ništa.”

Posle toga znao je šta ga čeka: cela porodica bi mu se stuštila na glavu nabrajajući sve prednosti čitanja: kako je vrlo važno, kako se nauče mnoge stvari, kako se lepo provedeš, kako je to velika avantura i bla, bla, truć...

Šta mislite, zašto Giljem nije voleo da čita? To je zapravo bila tajna koju je dobro krio od svih i nije želeo da je iko sazna. Nije voleo da čita jer mu je bilo teško. Kad je bio mlađi i tek počeo da uči slova, među poslednjima u razredu naučio je da čita. Kad bi ugledao svu tu papazjaniju od reči i znakova posred stranice zavrtnelo bi mu se u glavi jer nije mogao da shvati kako zapravo funkcioniše čitanje.

„Hajde, Giljeme, ti si na redu!” – govorila bi učiteljica, kada se na času čitalo naglas.

Giljemu bi tada srce počelo da lupa i sve reči bi se izmešale.

„Pera...” – počeo bi nesigurnim glasom. „Pera... ribu... rovi, ah, ne... hoću reći... ribu lovi...”

Neka deca bi mu se smejala i to je pogoršavalо stvari jer je znao da će sledeći put kad dođe red na njega pročitati još gore, plašeći se podsmeha školskih drugova. Da je makar bolovao od

disleksije, kao jedan njegov drug iz razreda, možda bi ga ostavili na miru, ali on nije imao nikakav izgovor.

Naravno, vremenom je naučio da čita, ali nikad mu nije išlo lako, nikad u tome nije uživao, nije to bila aktivnost koja mu je prijala. Čak i sada, sa svojih deset godina, bilo je mnogo reči za koje nije znao šta znače ili nije umeo da ih pravilno izgovori.

„Kad najđete na reč koju ne znate, potražite je u rečniku”, govorila bi učiteljica.

Giljem je jednom pokušao, ali je rezultat bio poražavajući. Majka mu je poklonila knjigu koja mu se na prvi pogled svidela. Zvala se *Noćne misterije* i na koricama je bio dvorac sav utonuo u maglu i jedna silueta koja se pomalja iza nadgrobnog spomenika.

Tog dana, Giljem se zatvorio u svoju sobu. Seo je na krevet, namestio jastuke iza leđa i otvorio knjigu, sav općinjen. Možda će ovo biti prva knjiga koju će moći da pročitam a da ne zamuckujem. Štaviše, naslov mu se sviđao: kakve su to misterije koje se skrivaju u priči?

„Jedne sumorne i sablasne večeri...”

Tako je počnjala nova knjiga. Vidiš kako je to glupo, pomislio je odmah Giljem. Već u prvoj rečenici reč koju ne razumem i još jedna za koju nisam sasvim siguran šta znači. „Sumoran” znači nešto kao mračan, valjda. Pa zašto onda ne kažu mračan i gotovo? Ali gora je bila ona druga reč. „Sablastan”, kakav užas! Po prvi put svom u životu, Giljem je ustao, otišao do biblioteke svojih roditelja i uzeo rečnik, jednu staru i debelu knjižurinu. Odneo ju je u sobu i stao da traži nepoznatu

reč. Svojski se namučio jer nije dobro poznavao alfabet. Trebalo mu je mnogo da je nađe.

„Sablasno: na sablastan način, kao sablast.”

To je bilo objašnjenje iz rečnika! Da li je to neka šala? Kakvo je to glupo objašnjenje? Tu se pojavljuju reči „sablastan” i „kao sablast” koje su posestrime one prve reči, ali ne kažu ništa o njenom značenju.

Tog dana, gospođa Kaldara poslužila je Giljemu supu za ručak, pomilovala ga po glavi i upitala:

„Giljeme, vidim da si počeo da čitaš knjigu koju sam ti poklonila?”

Giljem je htio da zaroni glavu u supu. U početku nije želeo da joj odgovori.

„Reci, brate, zar ne čuješ da te mama nešto pita?” – terao ga je Nikolau.

„Šta?” – odgovorio je praveći se da nije čuo.

„Pa, ono, znaš, za novu knjigu.”

„Nisam počeo da čitam, jer ništa ne razumem”, promrmljao je, primetivši kako sav crveni i kako mu uši gore.

„Koliko si stranica pročitao?” – upitao ga je brat.

Muk.

„Hajde, reci! Mora da si pročitao barem jedno poglavlje. Ili nisi?”

Tada je Giljem shvatio da neće moći da zadrži suze, ali mu je, uprkos tome, odgovorio:

„Ne, pročitao sam samo jednu rečenicu... ali, nisam je razumeo.”

„Mama, ovo dete nije normalno. Možda bi trebalo da ga odvedete lekaru”, rekao je Nikolau.

„Niko, molim te, prekini!” – izgrdio ga je otac, koji je do tada bio usredsređen na ono što mu je bilo u tanjiru. „Rekli smo ti sto puta da nam se ne sviđa da govorиш određene stvari. Još više ako to radiš da bi se podsmevao bratu.”

„Ali, ja sam u pravu!” – požalio se Nikolau. „Kako može da se sudi o knjizi ako se pročita samo prva rečenica?!”

„E, sad je dosta. Dok ne pojedete supu da niste pisnuli.”

Svi su poslušali naređenje gospođe Kaldara, ali Giljem je osećao kako mu se suze slivaju niz nos i padaju u kašiku punu supe. Povremeno je, krajičkom oka, gledao u svog brata, a Nikolau mu je odgovarao plazeći se.

Sad vam je jasno zašto Giljema čitanje nije privlačilo, zar ne?

2. Sreda: Dan za biblioteku

U Giljemovoj školi svake srede u podne, malo pre ručka, ceo razred odlazio je u biblioteku da izabere knjige koje će čitati. Malobrojni učenici koji su voleli da čitaju jedva su čekali taj trenutak. Ostalima je to bila odlična prilika da protraće vreme i gurkaju se po biblioteci, dok je učiteljica Katerina razgovarala sa bibliotekarkom, jednom vrlo starom učiteljicom koju su svi znali kao gospodu Milstajn.

Već možete da zamislite da je za Giljema to bio jedan od najgorih trenutaka u nedelji. Kad bi ušao u prostorije biblioteke i video da je okružen policama punim knjiga, osetio bi neku težinu u stomaku i dobio želju da više iz svega glasa i brže-bolje odatle pobegne.

Te srede, o kojoj je sad reč, bio je drugi decembar i napolju je bilo veoma hladno. Dok su prolazili školskim hodnikom,

Giljem i njegov drug Ludovik zastali su kraj prozora i posmatrali prizor.

„Hajde, šta ste stali?” – kritikovala ih je učiteljica.

„Mislim da će popodne pasti sneg”, rekao je Ludovik.

„Odlično, ali nismo sada tu zbog toga. Požurite, gospođa Milstajn nas očekuje.”

S velikim naporom, Giljem je odlepio nos od ledenog prozora. Kako je samo voleo da gleda planine s druge strane grada i zamišlja kako će iz tog tamnog neba punog oblaka možda grupnuti sneg i prekriti sve što ih okružuje!

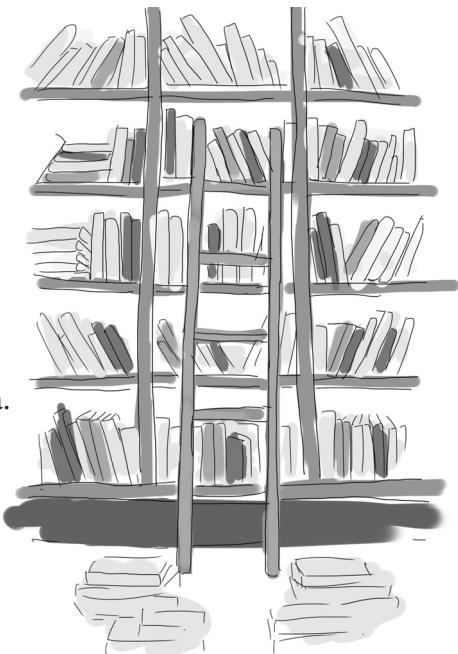
Kad su ušli u biblioteku, prvo su morali da izaberu knjige koje će uzeti. Onda su stali u red i čekali da ih prozovu i ispune kartone koje im je davala gospođa Milstajn.

„Koju ćeš knjigu uzeti,
Giljeme?” – upitao ga je
Ludovik.

„Ne znam.”
„Meni se sviđaju knjige
o grupi prijatelja koji imaju
psa i stalno im se dešavaju
avanture”, rekao je Ludovik,
koji nije bio neki superčitalac
ali je čitao više od svog prijatelja.
„A tebi?”

„Možda ću uzeti dva
Tintina”, rekao je Giljem.

„Ali znaš li šta se dešava s
stripovima? Gospođa Milstajn

kaže da se ne računaju u knjige i da moraš da uzmeš bar jednu koja ima samo tekst, bez slika.”

Giljem nije rekao ništa, ali je znao da je njegov drug u pravu. Gospođa Milstajn bila je mnogo stroga. I pored toga, izabrao je *Plavi lotos* i *Blago Riđeg Rokama* i stao u red. Kako se red smanjivao i približavao se trenutak istine, Giljemu je srce počelo sve jače da lupa. „Neka mi dozvoli da uzmem Tintina, samo neka mi dozvoli!” – govorio je tiho, za sebe.

Gospođa Milstajn bila je kao praistorijska životinja. Kad te je gledala iznad naočara pozlaćenog okvira, tim starim i umornim očima, imao si osećaj da te ne posmatra žena već stara kornjača koja se pretvorila u bibliotekarku. U rukama je uvek imala običnu olovku i gumicu za brisanje. Olovka je bila dobro naoštrena jer su omiljene stvari gospođe Milstajn bili rezači. Gumica je bila marke Milan i uvek je koristila broj 430, jer joj se sviđalo da gumice za brisanje budu meke.

„Dobar vam dan, Giljeme Kaldara”, rekla je bibliotekarka kad je došao Giljemov red.

Kad je čuo taj starinski pozdrav, koji je bio isti koji je koristila njegova baka, Giljem je osetio kako mu se ruke tresu.

„Zdravo, gospođo Milstajn.”

„Da vidimo... jedan trenutak, da nađem tvoj karton... Kaldara... Kaldara...” – mrmljala je dok je prebirala po fioci punoj školskih kartončića.

Kao što možete prepostaviti, gospođa Milstajn nije verovala u prednosti kompjuterski organizovane biblioteke gde je informatički program omogućavao da brže i lakše pronađe ime čitaoca. Ne, ona je čvrsto verovala u papir, olovku i gumicu.

„A, tu smo... Giljem Kaldara. Karton kaže da si prošle nedelje uzeo dva albuma Tintina, *Dragulji Kastaffore* i *Tintin na Tibetu*. Uz to, uzeo si i vrlo kratku knjižicu koju sam ti preporučila: *Baka je bolesna i ja joj pomažem*. Nadam se da ti se dopala, jer je to vrlo osećajna knjiga.

„Naravno da mi se dopala”, rekao je Giljem, ali istina je da ju je pročitao bez ikakve želje i više se nije sećao mnogo čega, samo da se radilo o jednoj baki čija je unuka išla na pijacu da kupuje namirnice koje su joj bile potrebne.

„Šta si izabrao ove nedelje?” – upitala je gospođa Milstajn, odmeravajući ga, iznad pozlaćenog cvikera, pogledom stogodisnje kornjače.

Giljem je čutke stavio dva albuma Tintina na bibliotekarkin sto.

„Zaboga, Giljeme!” – rekla je gospođa Milstajn. „Ti si baš opsednut Tintinom, zar ne? U redu je to, ne kažem ja ništa. Ali znaš kakva su pravila. Možeš uzeti dva stripa, ali moraš izabrati i neku knjigu bez ilustracija.”

Giljem nije znao šta da kaže, ali kad je primetio kako bibliotekarka upire naoštrenom olovku u njega, trgnuo se.

„Samo trenutak, da razmislim”

U međuvremenu, svi njegovi drugovi iz razreda već su izabrali šta su hteli i želeti su da što pre napuste biblioteku, jer je to bilo utočište gospođe Milstajn i niko nije želeo da se tamo previše zadržava.

„Slušaj, Giljeme”, rekla mu je učiteljica. „Mi idemo u učioniku a ti možeš da dođeš kad budeš izabrao knjigu, važi?”

Potvrđno je klimnuo i kratko posmatrao kako njegovi drugari izlaze iz školske biblioteke u redu dvoje po dvoje s učiteljicom na čelu.

„Biraj, Giljeme, biraj”, govorila je gospođa Milstajn. „Ti znaš da ja ceo bogovetni dan provodim ovde i da nigde ne žurim. Samo, tvoja učiteljica može da se naljuti ako budeš previše odugovlačio.”

To je bio prvi put da je Giljem ostao sam u biblioteci, bez drugova iz razreda i bilo mu je čudno. Odjednom, čuo je kako neko tiho peva promuklim glasom. Okrenuo se i video da gospođa Milstajn, oštреći olovku, zatvorenih usta, pevuši jednu staru melodiju.

„Giljeme Kaldara, daću ti jedan savet, ako želiš da me poslušaš”, rekla je bibliotekarka. „Na onoj polici ispod prozora sa kojeg se vide planine, nalaze se najstarije knjige koje su, sad mogu da ti kažem kad nas niko ne sluša, najbolje od svih.”

Giljem nije rekao ništa, ali je pomislio da je gospođa Milstajn malo luckasta. Njemu se nije sviđala nijedna knjiga bez crteža, a još manje su mu se sviđale stare knjige koje su mirisale na buđ i čije su se korice često raspadale. Uprkos tome, poslušao ju je jer nije želeo da se zamera bibliotekarki. Uzeo je prvu knjigu s police, i uz malo muke, pročitao naslov: *Čuveni evropski monarsi*. Bila je to knjiga požutelih stranica i pocepanih korica. Sledеći naslov bio je još gori: *Biografija rimskog cara Avgusta*. Knjižurina od šesto stranica, a jedina ilustracija na naslovnoj strani bila je mermerna skulptura polomljenog nosa, koja mora da je pripadala dotičnom rimskom caru.

„Da li si našao nešto zanimljivo?” – upitala ga je gospođa Milstajn i pre nego što je uspeo da joj odgovori nastavila da tiho pevuši svoju melodiju.

Ali onda je prekinula rekavši mu:

„Požuri, Giljeme, požuri! Ako ne požuriš, Katerina će se uz nemiriti, a ja ne želim probleme.”

„Evo, evo, žurim!” – povikao je Giljem, još uvek kod police sa starim knjigama.

